

De Hvide Busser

Lærervejledning

INDHOLD

1	OM MATERIALET	4
1.1	Om Røde Kors	4
1.2	Emne og formål	4
1.3	Overordnede læringsmål.....	4
1.4	Opbygning	5
1.5	Tidsforbrug	5

2	LEKTIONER	6
2.1	Introduktion til medmenneskelighed	6
2.2	Historien om De Hvide Busser	8
2.3	Passagerne i De Hvide Busser.....	10
2.4	Medmenneskelighed anno 2020?	11
2.5	Afsluttende opgaver	15

3	KOPIARK.....	16
3.1	Kopiark 1A – Brainstorm.....	16
3.2	Kopiark 1B – Del og stjæl	17
3.3	Kopiark 2 – The challenge.....	18
3.4	Kopiark 3 – Røde Kors’ podcast, afsnit 2: Den første bus	19
3.5	Kopiark 4 – Røde Kors’ podcast, afsnit 3: Nålen i høstakken.....	21
3.6	Kopiark 5 – Tænkeskrivning	23
3.7	Kopiark 6 – Forestil dig, at.....	24
3.8	Kopiark 7 – Quiz og byt	25
3.9	Kopiark 8 – Mød Elinor og Salle	26
3.10	Kopiark 9 – Røde Kors’ podcast, afsnit 4: Den store redning....	29
3.11	Kopiark 10 – Quiz og byt	30
3.12	Kopiark 11 – Peter og Simon	31
3.13	Kopiark 12 – Opsamling på læringsmål og evaluering	34

4	BILAG	36
4.1	Fælles Mål.....	36

De Hvide Busser - lærervejledning

Materialet består af et digitalt undervisningsmateriale, som kan tilgås her rodekors.dk/de-hvide-busser/undervisningsmateriale og denne lærervejledning. Materialet er målrettet 7.-10. klasse.

Materialet er gratis.

Redaktionen er afsluttet april 2020.

Redaktion: Morten Schwarz Lausten (ansv.), Anne Marie Thirup Christiansen (forfatter og pæd. konsulent) og Lene Vendelbo/vendelbokommunikation.dk (red.)

Forsidefoto: Nationalmuseet

Materialet er støttet af: Sportgoodsfonden.

Røde Kors

Blegdamsvej 27

2100 København Ø

skoletjenesten@rodekors.dk

rodekors.dk/skole

1 OM MATERIALET

1.1 Om Røde Kors

Røde Kors er verdens største humanitære hjælpeorganisation. Vi hjælper i dagligdagen og under katastrofer. Fra førstehjælpskassen bag i bilen til krige på den anden side af jorden. Flere end 11 millioner frivillige i 192 lande udgør kernen i Røde Kors. Alene i Danmark er vi over 34.000 frivillige. Røde Kors har gennem sin over 150 år gamle historie bygget på den samme idé. Vi hjælper mennesker i nød uden at skele til nationalitet, etnicitet eller religion. Vi er en neutral og upolitisk organisation, men vi har holdninger og taler de sårbarens sag. I krige og konflikter hjælper vi som den eneste humanitære organisation på begge sider af konflikten. Se evt. en kort tegnefilm om Røde Kors' historie her: <https://www.youtube.com/watch?v=6Z29hkNB09A>

På rodekors.dk/foredragsholder er der en oversigt, hvor I kan finde og kontakte frivillige og ansatte fra Røde Kors med henblik på at komme ud i jeres klasse og deltage i undervisningen.

1.2 Emne og formål

I foråret 1945 blev 17.500 danske og norske fanger reddet ud af koncentrationslejrene i det nazistiske Tyskland i 123 hvide busser. Ganske almindelige borgere i form af danske sygeplejersker, læger, embedsmænd, rutebilchauffører, mekanikere og husmødre smed, hvad de havde i hænderne og satte deres liv på spil for at redde andre. Redningsaktionen, der kaldes 'De Hvide Busser', står i dag som et af de fineste eksempler på en folkelig og medmenneskelig indsats.

I dette undervisningsforløb vil eleverne lære om De Hvide Busser – om de frivillige og om dem, de reddede. Formålet er at få eleverne til at reflektere over, hvordan almindelige mennesker dengang satte livet på spil for at komme deres landsmænd til undsætning. Desuden sætter forløbet fokus på medmenneskelighed såvel historisk som nutidig. Vi håber, at det motiverer eleverne til selv både at yde og anerkende medmenneskelig handlekraft.

Fag og fælles mål

Materialet er rettet mod 7.-10. klasse. Vær derfor opmærksom på at tilrettelægge materialets indhold, så det passer til lige præcis din klasse og deres erfaring og niveau.

Følgende fag og tværgående emner er i spil

- Historie
- Samfundsfag
- Dansk
- Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab
- Understøttende undervisning

Fælles mål

Se bilag side 36.

1.3 Overordnede læringsmål

- ✓ Eleven opnår viden om De hvide Busser og Røde Kors' værdigrundlag.
- ✓ Eleven kan med afsæt i viden fra elevmaterialet diskutere og reflektere over, hvorfor mange danskere frivilligt drog til et krigshærgede område for at hente mennesker hjem.
- ✓ Eleven opnår viden om og kan diskutere begrebet 'medmenneskelighed'.
- ✓ Eleven kan diskutere og reflektere over vigtigheden af medmenneskelighed i deres eget liv, i andres liv og i samfundet generelt.

- ✓ Eleven kan planlægge, forberede og udføre sin egen undersøgelse af emnet 'medmenneskelighed'.

1.4 Opbygning

Website: På rodekors.dk/de-hvide-busser/undervisningsmateriale ligger en række multimodale interviews. Vi møder bl.a. Salle, der blev hentet af en af de hvide busser og Elinor, hvis far kom hjem med busserne. Desuden spoler vi frem til nutiden og møder en tidligere hjemløs og en dreng i en sårbar dansk familie. De har begge mødt medmenneskelighed og reflekterer over betydningen. Endvidere er der små interviews med en række 9. klasses elever. De svarer bl.a. på, om de ville lade deres forældre redde andres liv, hvis de dermed risikerede at miste deres eget.

Lærervejledning: Består af en række udførlige forslag og beskrivelser af forskellige aktiviteter, som eleverne kan beskæftige sig med i forbindelse med websitet samt kopiark til brug ved de forskellige aktiviteter. Nogle lægger op til gruppearbejde i større og mindre grupper og plenumdiskussioner. Andre til fysiske udfoldelser.

1.5 Tidsforbrug

Ca. 10 lektioner á 60 minutter. Vær dog opmærksom på, at tidsangivelserne er vejledende og naturligvis vil variere fra klasse til klasse. Der vil i forløbet også være forslag til hjemmearbejde. Du kan enten vælge at organisere et samlet tværfagligt forløb med fokus på emnet 'medmenneskelighed', eller du kan udvælge enkelte opgaver og interview.

2 LEKTIONER

2.1 Introduktion til medmenneskelighed

Tidsforbrug: A) 25 min., B) 10-15 min. og C) 10 min.

Materialer: Smartboard, smartphone/pc eller lign. (med adgang til internet), [kopiark 1A](#), [1B](#) og [2](#) samt Post-its.

Fag: Historie og dansk.

Beskrivelse: For at forstå, hvorfor ganske almindelige mennesker frivilligt risikerede deres liv for at drage til Tyskland og hente deres medmennesker hjem fra tyskernes koncentrationslejre, vil det være nødvendigt at starte med at se nærmere på 2. Verdenskrig og Hitlers Nazi-Tyskland.

Mange elever vil i en eller anden grad besidde en viden om 2. Verdenskrig og holocaust, og denne viden vil være ideel at få aktiveret. Har dine elever enten endnu ikke arbejdet med emnet eller vurderer du, at de bør have genopfrisket deres viden, kan du eksempelvis gøre brug af Faktalink Light: faktalink.dk/titelliste/2-verdenskrig-faktalink-light

Disse indledende refleksionsopgaver har til formål at kickstarte elevernes forforståelse, tanker og allerede eksisterende viden om emnet *Medmenneskelighed*. Gennem forløbet vil eleverne med fokus på et historisk tilbageblik, vidneudsagn fra passagerer fra 'De Hvide Busser' samt fortællinger fra nutidens Danmark lære om, hvordan skandinaverne arbejdede sammen for at hente landsmænd hjem med 'De Hvide Busser' og historien om medmenneskelighed:

- For hvad drev en ganske almindelig buschauffør til at risikere eget liv for at redde et andet menneske hjem til Danmark?
- Hvordan så fortællingen ud fra en passagerens synspunkt?
- Hvad blev disse mennesker reddet hjem fra?

Det er spørgsmål, som eleverne gennem forløbet skal undersøge og opnå en viden om. Endelig vil opgaverne og forløbet have til formål at lade eleverne arbejde med og reflektere over begrebet medmenneskelighed – i en datidig og nutidig kontekst. For hvem ville vi selv skabe plads til i vores liv i dagens Danmark?

SÅDAN GØR DU

- A) **Brainstorm: 2. Verdenskrig – hvordan var det nu lige?** Før du præsenterer klassen for emnet og forløbet, brainstormer eleverne to og to. Brug [kopiark 1A](#) eller benyt dig af et webværktøj fx mindmeister.com (5-10 min). Forbered eventuelt en visuel præsentation, som indeholder forskellige billeder fra 2. Verdenskrig eller lav en Google-billedsøgning i samarbejde med klassen.

'Del og stjæl': Udlever [kopiark 1B](#). Eleverne går derefter rundt imellem hinanden i klassen. Når de møder en, fortæller de om deres egne ideer fra brainstormen og lytter derefter til den andens. Hvis de støder på gode ideer, så skriver de den ned under 'stjæl' på deres papir. For sæt øvelsen, indtil der ikke er mere plads på papiret.

Opsamling i klassen: Eleverne vender nu tilbage til den oprindelige makker, hvor der tales om de ideer, begge parter har 'stjålet'. Så rettes blikket mod tavlen, hvor klassen i fællesskab kommer med bud på, hvad begreberne og temaet betyder og indebærer. I plenum fortæller eleverne om deres viden samt svar på mindmappen. Du eller en elev skriver evt. stikord op på tavlen til en fælles mindmap, mens diskussionen finder sted. Brug evt. også padlet.com til dette (dermed kan I gemme jeres noter).

- B) **Præsentation af emnet:** Klassen præsenteres dernæst for emnet *'De Hvide Busser – en historie om medmenneskelighed'*. Klassen samles i plenum, og du skriver ordene på tavlen. Herefter spørger du klassen, hvad de umiddelbart kommer til at tænke på, når de ser og hører ordet 'medmenneskelighed'. Kan de komme i tanker om noget, som de har oplevet i medierne, i deres eget liv eller finde på fiktive eksempler? Lad dem skrive stikord ned på Post-its. Saml derefter op på elevernes umiddelbare tanker om begrebet. Det kan være udfordrende at definere.
- C) **The challenge – ti dages gode gerninger:** Kan du og din klasse gennemføre 10 dage med gode gerninger – store som små? Temaet 'medmenneskelighed' er en stor størrelse at arbejde med. For hvornår er man i grunden medmenneskelig, og over for hvem? Og hvor starter dét at udvise overskud over for andre mennesker? Det vil denne lille eksperimenterende opgave have fokus på.

Diskuter i klassen, hvad en god gerning er og lav evt. en mundtlig brainstorm (i forlængelse af opgave B). Tal om, hvornår I hver især sidst har gjort noget godt for andre (fx at holde døren for en anden, at hjælpe duksen med oprydningen, tilbyde sin plads i bussen til en fremmed, at gøre noget godt for sin ven, invitere andre ind i en leg eller aktivitet osv.). Gode gerninger er en relativ størrelse, så både store som små handlinger tæller med.

I slutningen af forløbet kan du bruge denne øvelse som en del af evalueringen (se sidste afsnit i lærervejledningen). Hvilken effekt har det, når man bliver opmærksom på at gøre noget for andre i det daglige? Udlever [kopiark 2](#) eller lad eleverne lave deres egen logbog på en computer eller telefon, som de løbende noterer i.

- D) **Præsenter klassen for materialet:** Præsenter eleverne for hjemmesiden, som I skal bruge i arbejdet med emnet. Lad dem udforske billeder og kilder, som I senere skal meget mere i dybden med. Tilgangen til dette emne er ikke lange tekster, men derimod kilder i form af lyd-filer, fotos og videoer.

Præsenter derefter de overordnede læringsmål for eleverne:

- Jeg kan forklare, hvad aktionen 'De Hvide Busser' var, hvordan den opstod, og hvem der blev reddet hjem.
- Jeg kan forklare, hvad Røde Kors er, og hvad organisationen arbejder for.
- Jeg kan diskutere og forklare, hvorfor mange danskere frivilligt tog med De Hvide Busser, selvom de udsatte sig selv for fare.
- Jeg kan forklare begrebet 'medmenneskelighed'.
- Jeg kan forklare, diskutere og analysere begrebet 'medmenneskelighed', og hvorfor det er vigtigt i mit eget liv, i andres liv og i samfundet generelt.
- Jeg kan planlægge, forberede og gennemføre min egen undersøgelse af emnet 'medmenneskelighed'.

NB: Du kan tilføje flere mål, og du kan tilpasse de eksisterende mål til din egen klasse.

2.2 Historien om De Hvide Busser

Tidsforbrug: A) 20 min., B) 45 min., C) 45 min., D) 15 min., E) evt. en hjemmeopgave og F) opsamling 10 min. NB: Der er mulighed for at vise en eller flere dokumentarer (se supplerende materiale nederst).

Materialer: Smartboard (til afspilning af dokumentarer og podcast). Kopiarkene [3](#), [4](#), [5](#), [6](#) og [7](#) (kopiark 7 klippes ud).

Fag: Dansk, historie og evt. 'understøttende undervisning' (til fremvisning af dokumentarer).

Beskrivelse: Eleverne skal gennem videoer, dokumentarer og en podcast, der er produceret til formålet, præsenteres for, *hvad* De Hvide Busser var, *hvordan* bl.a. chauffører, sygeplejersker, læger og andre arbejdede sammen med Røde Kors, og *hvorfor* aktionerne blev sat i værk.

SÅDAN GØR DU

- A) **Læs i fællesskab introtteksten:** Hvad var De Hvide Busser? Tal kort i plenum om, hvilke informationer eleverne får i artiklen og tal om eventuelle spørgsmål, som eleverne har til teksten.

Se introduktionsvideoen (produceret af Nationalmuseet): [De hvide busser](#) (6.38 min.)

Saml kort op på filmen med følgende spørgsmål:

1. Hvad lagde I særligt mærke til i filmen?
2. Hvordan reagerede danskerne, da busserne kørte igennem Danmark til Sverige?
3. Hvorfor tror I, at danskerne reagerede på denne måde?
4. Hvordan tror du, at denne reaktion og velkomst har været for passagererne i bussen – og hvorfor?
5. Hvad mener sygeplejersken med 'mit arbejde var egentlig mere af sjælelig art end det var sygeplejefagligt'?
6. Er der noget, som undrer dig?
7. Er der noget, som gjorde særligt indtryk på dig – hvad og hvorfor?

- B) **Podcast:** Lyt i fællesskab til Røde Kors' podcast De Hvide Busser "[Afsnit 2 – den første bus](#)" (24.17 min). Podcastserien består af fire afsnit á ca. 25 min. Hvis tiden tillader det, kan I overveje at lytte til alle fire afsnit i løbet af forløbet.

Inden du afspiller podcasten, så lad eleverne tale kort med hinanden om, hvad de indtil videre ved om 'De Hvide Busser'. På [websitet](#) finder du en tidslinje, som kan give eleverne et overblik over tidsperspektivet i fortællingen.

Udlever [kopiark 3](#), og lad eleverne notere vigtige detaljer undervejs. Afspil podcasten og stop den evt. undervejs, hvis du vurderer, at eleverne har brug for at stille spørgsmål. Lad derefter eleverne svare på spørgsmålene med en makker inden en fælles opsamling i klassen.

- C) **Podcast:** Lyt sammen til Røde Kors' podcast "[Afsnit 3 – Nålen i høstakken](#)" (26 min.)

Inden du afspiller podcasten, så lad eleverne

kort tale med hinanden om, hvad de indtil videre ved om 'De hvide Busser' samt passagerne

FAKTA:

Koncentrationslejren Buchenwald: Blev drevet som arbejdslejr fra juli 1937 til april 1945 og var en af de første og største koncentrationslejre i Tyskland. Fra 1937-1945 sad 266.000 mennesker fra forskellige europæiske lande, inklusive Danmark, i denne lejr. Buchenwald var oprindeligt til politiske fanger, men i 1938 blev omkring 10.000 jøder sendt til lejren, hvor de blev interneret. I 1944 blev knap 2000 danske politifolk deporteret til Buchenwald. Over 50.000 mennesker mistede livet i lejren. Se mere: britannica.com/video/180241/Residents-Weimar-concentration-camp-Germany-Buchenwald-Allies-1945

Geneve-konventionerne: rodekors.dk/vores-arbejde/krigens-regler/faq/geneve-konventionerne

Kilder: Den Store Danske og Røde Kors

ombord på busserne.

Udlever [kopiark 4](#), og lad eleverne notere vigtige detaljer undervejs. Afspil podcasten og stop den evt. undervejs, hvis du vurderer, at eleverne har brug for at stille spørgsmål. Lad derefter eleverne svare på spørgsmålene med en makker inden en fælles opsamling i klassen.

- D) **Voxpop:** Vi har spurgt danske udskolingselever om spørgsmålet: *Hvad ville du sige til, hvis din mor/far blev bedt om at køre en af De Hvide Busser?*

Udlever [kopiark 5](#) og lad eleverne 'tænkeskrive' i 5-7 min., hvor de får mulighed for i stilhed at tænke over spørgsmålet og skrive det ned, som de umiddelbart får af tanker. Mind eleverne om, at der ikke findes et rigtigt eller forkert svar – det vigtigste er, at de forsøger at besvare spørgsmålet så grundigt som muligt.

Saml derefter dine elever i en rundkreds og spørg ind til deres besvarelser, og bring eventuelt problemstillingen ind i en nutidig kontekst, men vær også opmærksom på sensitiviteten i spørgsmålet: Måske har nogle elever forældre, der arbejder frivilligt, har været udsendt til krigsramte områder som soldat, journalist eller nødhjælpsarbejder osv.

- E) **Skriftlig opgave: forestil dig, at ... :** Eleverne skal i denne opgave lave en mindre skriftlig opgave i form af et brev eller sider i en personlig dagbog. De skal nu hver især forestille sig, at de er en del af det frivillige team, der deltog i De Hvide Busser. Udlever [kopiark 6](#).
- F) **Quiz og byt-opsamling: Hvad ved du nu om De Hvide Busser?:** Udlever de opsamlende spørgsmål som quiz og byt spørgsmål, som eleverne kan diskutere ud fra. Spørgsmålene samler op på kapitlets indhold. Brug [kopiark 7](#). Det skal klippes ud.

Supplerende materiale:

Hvis tiden tillader det, kan du eventuelt se en eller begge dokumentarer:

- **'Redningen med De Hvide Busser'**, (58 min), dansk dokumentar produceret for DR af Steen Herdel. Dokumentaren har premiere maj 2020 og kan findes her: [dr.dk/drtv/dokumentar](https://www.dr.dk/drtv/dokumentar) eller på Bonanza under mandagsdokumentaren.
Om dokumentaren: En af vor tids mest spektakulære redningsmissioner er aktionen med De Hvide Busser i slutningen af 2. Verdenskrig. Operationen var et samarbejde mellem svenske og især danske ildsjæle og reddede mellem 15 og 20.000 norske og danske fanger fra koncentrationslejrene. I april 2020 er det 75 år siden. Ganske få af de overlevende fanger lever i dag. De fortæller i tv-programmet deres historier med støtte af rekonstruktioner og filmarkiver.
- **Krigen der splittede min familie** (59 min.), dansk dokumentar fra 2019 <https://www.dr.dk/drtv/program/krigen-der-splittede-min-familie> 158696
Om dokumentaren: De fleste familier gemmer på en uløselig familie konflikt, som betyder, at familien ikke længere taler sammen. Det gælder også for familien Fischermann. Derfor beslutter familiens yngste medlem, barnebarnet Benjamin, sig for at undersøge, hvorfor hans familie er så dysfunktionel. Det han finder, viser med al tydelighed at 2. Verdenskrig og Hitlers rædselsregime stadig kaster lange skygger ind i en hel almindelig dansk familie anno 2019.

2.3 Passagerne i De Hvide Busser

Tidsforbrug: A) 10 min., B) 45 min., C) 45 min. og D) opsamling 10 min.

Materialer: [Kopiark 8](#), [9](#) og [10](#) (kopiark 10 skal klippes ud)

Fag: Historie, samfundsfag og evt. 'understøttende undervisning'.

Værktøjer: Høretelefoner, smartphones eller anden mulighed for at komme på internettet.

Beskrivelse: Eleverne har nu kendskab til, hvad De Hvide Busser var, og hvordan redningsaktionen kunne lade sig gøre. I dette afsnit skal eleverne møde nogle af de skæbner, der blev sendt til de tyske koncentrationslejre, men som takket være redningsaktionens ildsjæle, blev reddet hjem til Danmark. Vi kigger på, hvem det var der var ombord på De Hvide Busser, og hvorfor endte de i tyskeres hænder.

SÅDAN GØR DU

A) Brainstorm og introduktion: Lad eleverne brainstorme med en eller flere makker: *Hvem blev sendt i koncentrationslejrene? Og hvorfor? Hvilke årsager var der mon til dette?* Mange elever kender højst sandsynligt til jødeforfølgelserne og udryddelserne. Men hvem blev ellers sendt til lejrene og hvorfor?

Saml dernæst kort op på spørgsmålene i plenum, inden eleverne skal dykke ned i nogle af de overlevendes og pårørendes historier.

B) Mød Elinor og Salle – gennemgå interview: Lad eleverne individuelt eller sammen med en makker gå i dybden med Elinors og Salles fortællinger på websitet. Der findes tekster, billeder og lydfiler til hver fortælling, og det anbefales derfor, at eleverne medbringer deres egne høretelefoner. Udlever [kopiark 8](#), som eleverne kan læne sig op ad i arbejdet med interviewene.

Mogens: Læs også om Mogens, der siden krigen har forsøgt at finde ud af, hvad der skete med hans ældre bror, der blev sendt i koncentrationslejr: dr.dk/nyheder/indland/storebroren-joergen-blev-anholdt-under-krigen-efter-75-aar-har-mogens-faaet-en-#!/ Mogens får ikke en endelig forklaring på sin brors skæbne, men fra Røde Kors modtager han et sidste dokument. Tal i klassen om, hvorfor denne genstand er vigtig for Mogens. Tal også om, hvorfor det for pårørende i denne slags situationer også *i dag* kan være en vigtig del af en sorgproces?

C) Podcast: Lyt sammen til det fjerde afsnit af Røde Kors' podcast: "[Den store redning](#)" (25.01 min.)

Alternativt kan podcasten gives for som hjemmearbejde. Udlever [Kopiark 9](#) til afsnittet, som eleverne kan støtte sig op ad.

D) Quiz og byt-opsamling: Hvad ved du nu om passagerne fra De Hvide Busser?

Udlever de følgende opsamlende (og gentagende) spørgsmål som quiz og byt spørgsmål, som eleverne kan diskutere ud fra. Spørgsmålene samler op på kapitlets indhold og indeholder også enkelte gentagende spørgsmål fra det forrige kapitel. Udlever [kopiark 10](#), som skal klippes ud.

Supplerende materialer: Lyt evt. til det femte og sidste afsnit i Røde Kors' podcast "[De sidste](#)" (21.31 min.)

2.4 Medmenneskelighed anno 2020?

Tidsforbrug: A) 30 min. B) 45 min. og C) 45 min.

Materialer: [Kopiark 11.](#)

Fag: Dansk, samfundsfag, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab samt evt. 'understøttende undervisning'.

Beskrivelse: Hvad er medmenneskelighed i grunden? Ifølge ordbogen defineres medmenneskelighed som:

"som vidner om (eller udviser) hensyntagen og kærlighed til ens medmennesker". Men hvad betyder dette i realiteten? Vi ved fra fortællingen om De Hvide Busser, at nogen måtte vove noget, risikere noget for at hjælpe andre. Hvem er vi medmenneskelige overfor i vores hverdag – vores venner og familie? Men hvad med dem, der udfordrer os eller skiller sig ud – vover vi noget for disse mennesker? Og hvad sker der med os, når vi ikke klarer at være det medmenneske, som vi godt ved, at vi gerne ville eller burde være? Hvordan står det egentlig til med medmenneskeligheden i Danmark og verden anno 2020? Og hvilken rolle spiller medmenneskelighed i elevernes eget liv? Det tager vi fat i de følgende opgaver.

SÅDAN GØR DU

A) Introduktion og brainstorm: I starten af forløbet brainstormede eleverne over begrebet 'medmenneskelighed'. Denne brainstorm skal I nu genbesøge. Del eleverne ud i grupper á 2-3 og bed dem brainstorme over ordets betydning, situationer, hvor de eller andre har været medmenneskelige, gjort gode gerninger for andre eller måske mangel på samme. Igen må eleverne også gerne komme med fiktive eksempler, jobtyper osv. Giv eleverne ca. 10 min. til at skrive så mange eksempler ned som muligt og hæng til sidst alle elevernes Post-its op på en tom væg. Gennemgå dem i fællesskab og kategoriser dem sammen.

Fem minutters tænkeskrivning: På et blankt stykke papir eller på computeren giver du nu eleverne mulighed for at fortælle om en situation, hvor de enten

1. fik hjælp af nogen (venner, familier, voksne eller andre)
eller
2. ville ønske, at nogen have hjulpet dem eller grebet ind.

Eleverne skriver så meget, som de kan, på ca. 5-7 minutter uden at fokusere på stavefejl, layout osv. Opgaven har udelukkende til formål at brainstorme og "tømme hovedet" for umiddelbare tanker og ideer.

Opsamling i plenum: Hvad betyder og er medmenneskelighed ifølge eleverne?

1. Er der en rød tråd i elevernes opfattelser og eksempler?
2. Er der eksempler på situationer, hvor en eller flere elever ville have handlet anderledes?
3. Er der situationer, hvor man af forskellige årsager ikke greb ind osv. Hvad gør det ved os, når vi ikke handler som vi føler, at vi burde have gjort?
4. Hvordan føles det, når vi har handlet medmenneskeligt?

Dilemmaopgave: Hvor langt vil du gå? Følgende to dilemmaøvelser har til formål at diskutere begrebet medmenneskelighed i en hjemlig og virkelighedsnær kontekst. Spørgsmålet er nu: Hvad mener du? Hvor langt vil du gå for at give plads?

Optakt til diskussion – 'Line of decision': Eleverne stiller sig i et spektrum fra helt enig til helt uenig på baggrund af de følgende udsagn:

1. Mennesker skal gøre sig fortjent til at få hjælp.
2. Alle mennesker fortjener at få hjælp uanset hvad.

3. Alle mennesker er lige meget værd.
4. Nogle mennesker fortjener ikke at få hjælp, fordi de selv er ude om situationen, de er havnet i.
5. Det er mit ansvar at hjælpe andre.

Under øvelsen er det godt, hvis der stilles opklarende og uddybende spørgsmål. Det er også vigtigt at fortælle eleverne, at man selvfølgelig kan ændre mening eller ikke have lyst til at sige sin mening. På denne måde holdes eleven ikke personligt ansvarlig for valg af ståsted.

Vox pop: Gå dernæst på [websitet](#) og læs voxpoppen, hvor danske skoleelever har svaret på spørgsmålet: *Skal man gøre sig fortjent til at få hjælp?*

De fire verdenshjørner – dilemmaspørgsmål: Hvad gør du? Klassen bliver nu præsenteret for en række realistiske dilemmaer, som de skal tage stilling til. Til hvert dilemma er der fire muligheder. Inden hvert dilemma forklarer du klassen, hvilke hjørner af lokalet de kan gå hen: A, B, C eller D. Saml op på nogle af elevernes forklaringer på, hvorfor de har placeret sig, hvor de har – og gør dem opmærksom på, at der ikke er ét rigtigt sted eller svar. Husk, at den enkelte elev gerne må skifte hjørne, hvis han/hun ændrer mening undervejs.

1. En ældre dame kommer ind i en propfyldt bus midt i myldretiden. Du er en af de heldige, der har fået en plads, og du er megatræt efter en lang dag, men du opdager, at damen ser i din retning. Hvad gør du (skift evt. eksemplet med en ældre dame ud med: En højgravid, en person på krykker, en ældre mand osv.)?
 - A) Jeg rejser mig op og tilbyder hende straks min plads.
 - B) Jeg venter og ser, om der er en anden, der flytter sig. Derefter, hvis ingen anden rejser sig, rejser jeg mig og tilbyder min plads.
 - C) Jeg trækker på skuldrene og tænker: "Det er bare ærgerligt. Jeg kom først, og jeg har også ret til at sidde her."
 - D) Jeg ignorerer hende og lader som om, at jeg slet ikke har set hende og kigger i stedet ud ad vinduet.

2. En sen og kold vintereftermiddag møder du en hjemløs mand. Han fortæller, at han fryser noget så forfærdeligt og beder dig indtrængende om hjælp. Hvad gør du (leg evt. med tanken om, at manden er en kvinde, eller at eleven kommer gående med en eller flere kammerater)?
 - A) Jeg ryster på hovedet og siger: 'Det kan jeg desværre ikke' og skynder mig videre.
 - B) Jeg ignorerer ham og haster forbi.
 - C) Jeg stopper op og spørger ham: "Hvad har du brug for? Måske en kop varm kaffe eller andet kunne være godt?"
 - D) Jeg stopper op og spørger ham: "Hvad har du brug for?" Jeg ringer hjem til mine forældre og spørger dem, hvad vi kan gøre.

3. Du kommer gående ned ad gaden og ser, at en ældre mand er faldet og ikke kan komme op. Du opdager hurtigt, at han er ret fuld, og han lugter grimt. Det virker som om, at manden har tisset i bukserne, og han trænger tydeligvis til et bad. Hvad gør du (leg evt. med tanken om, at manden er en kvinde, eller at eleven kommer gående med en eller flere kammerater)?
 - A) Jeg tænker, 'føj hvor klamt!' og skynder mig over på den modsatte side af gaden og går væk. Jeg bliver faktisk lidt utryk ved ham.
 - B) Jeg ringer til mine forældre – jeg aner ikke rigtigt, hvad jeg skal gøre, og jeg er helt alene.
 - C) Jeg stopper op, hjælper ham op at sidde og snakker lidt med ham. Jeg håber, at der kommer nogle andre forbi, som kan hjælpe ham videre.
 - D) Jeg stopper op, hjælper ham op at sidde og snakker lidt med ham. Jeg får oplysninger ud af ham og ringer til 112 for at få hjælp.

4. Der starter en ny dreng i klassen. Din klasse er okay, men der er en tendens til at både drenge og piger går ret meget op i tøjrends og bestemte mærker. Faktisk fylder det en hel del, og det er ret kikset at være den sidste, der fanger en trend. Men den nye dreng skiller sig ud, og det er tydeligt at se og mærke, at han kommer fra et hjem, hvor der ikke er mange penge. Især i drengegruppen kommer man med kække og til tider provokerende kommentarer om hans tøjstil, men det er jo bare 'for sjov'. Men det er tydeligt at se, at den nye dreng har det svært og ikke føler sig tilpas i gruppen. Hvad gør du?
- A) Jeg taler med mine nærmeste lærere om det og fortæller dem, hvad jeg oplever.
 - B) Jeg prøver at tage kontakt til den nye dreng for at lære ham bedre at kende. Og jeg stopper med at grine med, når de andre kommer med dumme kommentarer.
 - C) Jeg ignorerer det – jeg har ikke lyst til, at de andre begynder at hate på mig.
 - D) Jeg blander mig og beder de andre om at stoppe deres kommentarer. Det er jo tydeligvis ikke sjovt.
5. Du går i en klasse, som fungerer okay. Du har en masse venner i klassen og alle har nogen, som de kan gå til – næsten. På nær Sofie som siden 7. klasse er begyndt at holde sig meget for sig selv. Sofie kan være ret svær at snakke med, og det føles ikke som om, at hun passer ind i pigefællesskabet. Hun bliver ikke mobbet, men hun bliver heller ikke rigtigt inviteret med til noget – hverken i skolen eller i fritiden. Når I inviterer hende, siger hun ofte nej. I skoletiden går hun derfor mest for sig selv eller gemmer sig bag sin mobil. Du tænker tit på, hvordan Sofie egentligt har det. Men hvad gør du?
- A) Jeg gør ikke rigtigt noget, selvom jeg har lyst. Jeg har ikke lyst til, at de andre tror, at jeg vil til at være venner med Sofie.
 - B) Jeg foreslår pigegruppen, at vi sammen inviterer Sofie med til ting. Også selvom hun måske siger nej.
 - C) Jeg henvender mig selv til Sofie og spørger tit før pausen, hvad hun kunne tænke sig at være med til. Måske er det usikkerhed, der får hende til at sige nej?
 - D) Jeg taler med min lærer om min bekymring, for jeg ved ikke selv, hvad man bør gøre.
6. Simon(e) fra klassen er kommet ud på et sidespor, og hun er begyndt at hænge ud med typer, der virker hårde og taler grimt. Flere i klassen ved, at de tit stjæler ting i den lokale Netto. Simone er begyndt at tage den hårde attitude med ind i klassen, og hun taler og svarer grimt eller sarkastisk, når folk henvender sig til hende, og hun skaber ret dårlig stemning. Hun har bare forandret sig helt vildt meget, og nu er mange i klassen begyndt at vende ryggen til hende, og de bagtaler hende. Jeg er ret utryg ved hende, men jeg er også bekymret. Hun har jo ikke altid været sådan? Hvad gør du?
- A) Jeg prøver at sende en besked til hende, hvor jeg spørger, om hun er okay.
 - B) Jeg henvender mig til min nærmeste lærer og fortæller om min bekymring. Måske kan min lærer hjælpe hende?
 - C) Jeg ignorerer min bekymring. I virkeligheden er det ikke mit problem, og hun kan jo ærligt talt bare tale ordentligt til sine klassekammerater.
 - D) Jeg prøver at tale med pigegruppen. Måske kan vi sammen hjælpe hende, spørge hende om alt okay og invitere hende med til de ting, som vi laver sammen.

Afslutning: Saml op med en snak om, hvorfor det nogle gange kan være svært og udfordrende at være medmenneskelig, hvad enten vi befinder os i skolegården, derhjemme eller ude i det offentlige rum. Saml også gerne op på elevernes egne personlige oplevelser om situationer, hvor de har hjulpet eller måske ikke har turde at hjælpe en anden.

- B) Mød Peter og Simon - gennemgå interviews:** Lad eleverne individuelt eller sammen med en makker gå i dybden med Peter og Simons fortællinger på [websitet](#).

Der findes tekster, billeder og lydfiler til hver fortælling, og det anbefales derfor, at eleverne medbringer deres egne høretelefoner. Udlever [kopiark 11](#), som eleverne kan læne sig op ad i arbejdet med interviewene.

Fattige børn i Danmark

De seneste år er antallet af fattige børn steget i Danmark (relativ fattigdom). Ca. 64.500 børn lever i dag under fattigdomsgrænsen, hvoraf ca. 21.300 af disse børn har forældre på kontanthjælp, 18.400 har forældre på integrationsydelse og andre er børn af ufaglærte.

For at være under fattigdomsgrænsen skal følgende kriterier opfyldes: I løbet af et år har man en indkomst, som er under halvdelen af medianindkomsten, og samtidig har man ikke en formue på mere end halvdelen af medianindkomsten. Familiens hovedforsøger er ikke studerende.

Årsager til stigningen i antallet af fattige børn, kan bl.a. forklares ud fra ændringer i kontanthjælpsloftet og integrationsydelser.

Kilder: ae.dk/analyser/i-danmark-er-der-20000-fattige-boern-under-5-aar
dr.dk/nyheder/indland/taenketank-der-er-64500-fattige-boern-i-danmark

2.5 Afsluttende opgaver

Tidsforbrug: A) 20 min., B) 90-135 min. samt hjemmearbejde og C) evaluering 15 min.

Fag: Dansk, historie, samfundsfag og 'understøttende undervisning'.

Materialer: [Kopiark 12.](#)

Beskrivelse: De afsluttende tværfaglige opgaver har til formål at runde forløbet af samt evaluere på emnet. Hvad tager eleverne med sig videre? Den afsluttende gruppeopgave lægger op til, at eleverne på undersøgende og problemorienteret vis undersøger, hvilken betydning medmenneskelighed har for et menneske i en både historisk og nutidig kontekst. Da eleverne selv skal producere et produkt, kan opgaven være tidskrævende, og den bør derfor tilpasses lige præcis din klasse tids- og niveaumæssigt.

SÅDAN GØR DU

A) **The challenge – ti dages gode gerninger:** Opsamling på 10 dages gode gerninger (se introafsnittet). Hvordan er udfordringen gået? Har alle elever gennemført udfordringen? Lad eleverne gennemgå deres kopiark med noter og erfaringer i mindre grupper. Saml op i plenum og tal om, hvad eleverne evt. har gjort sig af erfaringer og fået ud af opgaven.

B) **Gruppenprojekt:** Hvordan står det til med medmenneskeligheden i Danmark anno 2020? Eleverne skal i følgende opgave prøve kræfter med den journalistiske genre. I opgaven skal de udarbejde deres egen problemstilling, der relaterer sig til emnet. De skal indsamle kilder, udarbejde en voxpop og til sidst *enten* skrive en baggrundsartikel, producere en kort video *eller* en podcast (find evt. værktøjer på Skoletube).

NB! Vær opmærksom på, at gruppeprojektet kan være tidskrævende, så inddrag gerne understøttende undervisning samt hjemmearbejde til opgaven.

Opgave:

1. Fortæl historien om redningsaktionen med 'De Hvide Busser'.
Hvordan lod det sig gøre, og hvilken rolle spillede begrebet 'medmenneskelighed' i denne historiske fortælling?
2. Undersøg, diskuter og reflekter over, hvad begrebet 'medmenneskelighed' er og undersøg, hvordan det står til med at tænke på andre i dagens Danmark.
3. Eleverne skal i projektet inddrage:
 - en voxpop
 - et interview fx med nogen fra skolens lokalområde
 - en diskussion hvor de reflekterer over, hvorfor det er vigtigt, at medmenneskeligheden lever i et samfund

C) **Evaluering:** Lad eleverne tale om følgende udsagn – skriv dem evt. på tavlen – og lad dem diskutere med en makker:

1. Hvad husker du bedst, og hvorfor?
2. Det, der forbavsede mig mest, var ...
3. Det mest interessante var ...
4. Det sværeste var ...
5. Det forstår jeg stadigvæk ikke ...

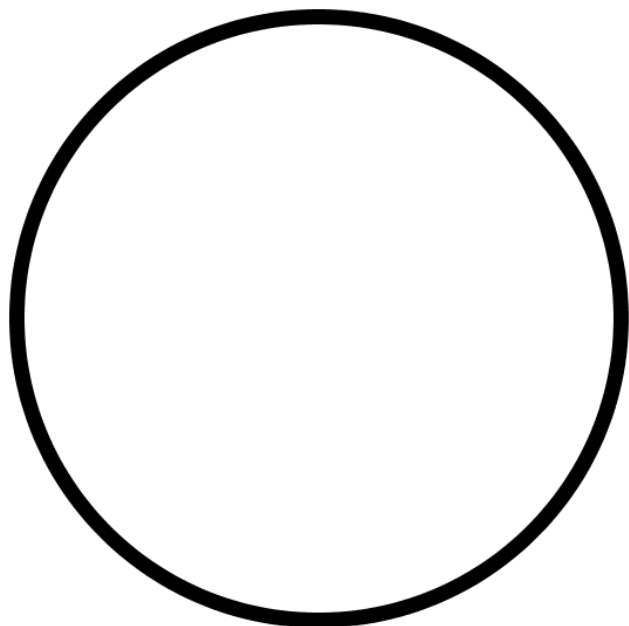
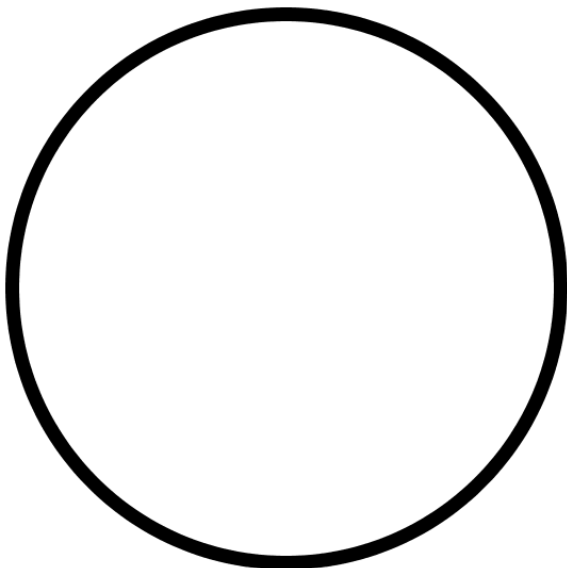
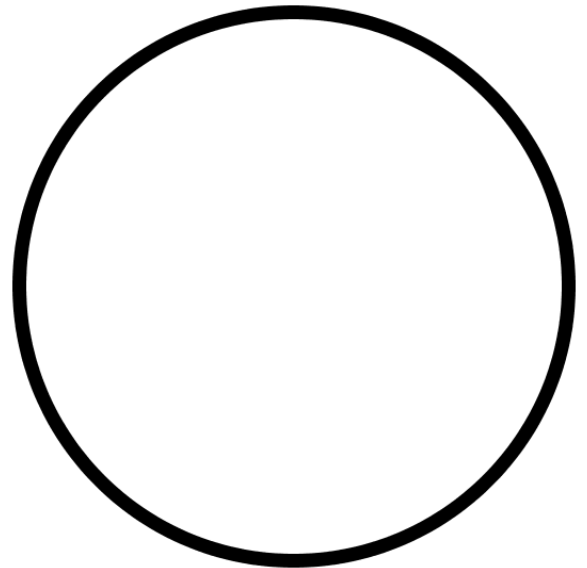
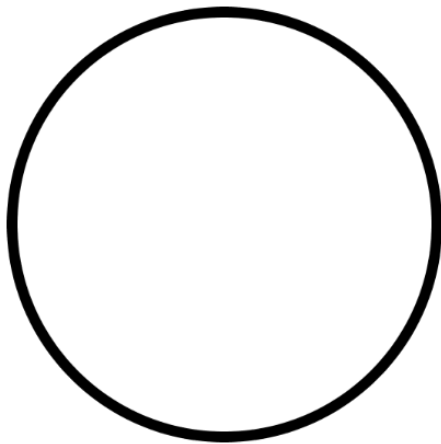
Saml op på elevernes gruppesnak i plenum. Udlever derefter [kopiark 12.](#) Her får eleverne mulighed for at svare skriftligt på læringsmålene for forløbet. Der skal sættes kryds i et af felterne til hvert mål.

3 KOPIARK

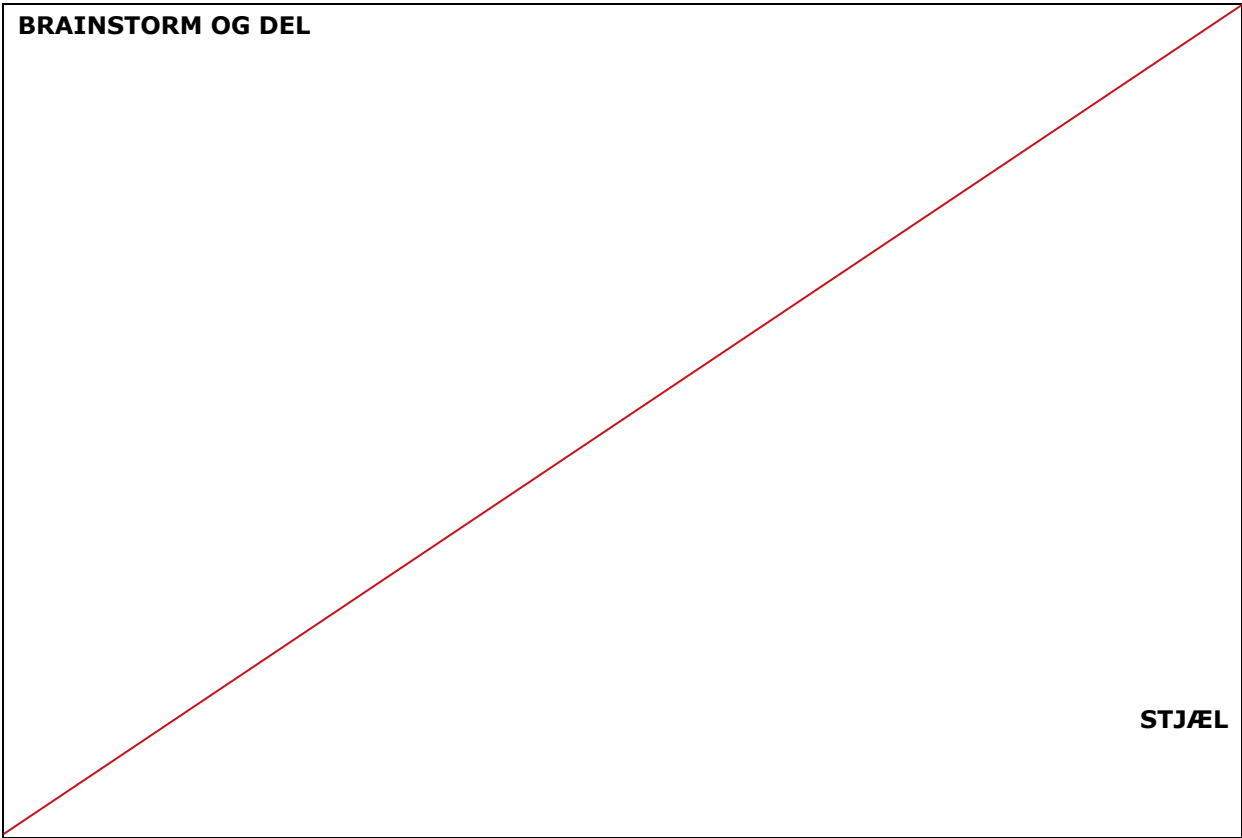
3.1 Kopiark 1A – Brainstorm

Du skal nu sammen med en makker udfylde mindmappen. Lav en mindmap over ordene: *2. Verdenskrig, Holocaust, koncentrationslejre og den tyske besættelse af Danmark.*

Skriv alt det ned, som du allerede ved og/eller kommer til at tænke på (i stikordsform):

3.2 Kopiark 1B – Del og stjæl

3.3 Kopiark 2 – The challenge

I 10 dage skal du sammen med din klasse deltage i et mindre eksperiment. Hver dag skal du lægge mærke til, om du allerede gør eller kan gøre gode gerninger for andre. Noter hver dag på dette kopiark, hvilken god gerning du har udført. Skriv ned, hvem du hjalp og hvorfor. Hvordan reagerede folk på din gode gerning?

DAG	BESKRIV DEN GODE GERNING	HVILKEN REAKTION FIK DU?
DAG 1		
DAG 2		
DAG 3		
DAG 4		
DAG 5		
DAG 6		
DAG 7		
DAG 8		
DAG 9		
DAG 10		

3.4 Kopiark 3 – Røde Kors' podcast, afsnit 2: Den første bus

Du skal nu lytte til en podcast sammen med din klasse. Herefter skal I arbejde med spørgsmålene, så læs dem gerne igennem inden, og skriv noter ned undervejs.

1. Hvad er en modstandsmand?

2. Hvad fortæller modstandsmanden, Preben Moldow? _____

3. Hvordan er det muligt at få hentet fangerne hjem, før 2. Verdenskrig er slut? _____

4. Hvilke farer står redningskonvojen 'De hvide busser' overfor? Og hvorfor tror du, at de trods denne livsfare stadigvæk kører ned igennem det krigsramte Tyskland?

5. Lægen Dr. Juel Henningsen fortæller om mødet med koncentrationslejren Buchenwald: Hvad oplever han bl.a.?

6. Politimanden, Anton Guldbæk, som sad fængslet i koncentrationslejren, fortæller bl.a. *"... blandt dem (der blev hentet hjem) var der selvfølgelig stor glæde, men for os, der måtte blive tilbage, blev det en vemodig dag. Selv om vi glædede os på de heldige kammeraters vegne, var det alligevel enormt trist at se dem drage hjemad ved tanken om selv at skulle forblive i dette usle helvede".*

Diskuter, hvordan fangerne, der ikke kom med De Hvide Busser, mon har haft det. Hvordan kan man både være glad på nogens vegne samtidig med, at man er ulykkelig over sin egen situation?

Svar dernæst selv på de sidste tre spørgsmål:

7. Hvad gør særligt indtryk på dig? _____

8. Hvad overraskede dig? _____

9. Hvad forstod du ikke helt? _____

3.5 Kopiark 4 – Røde Kors' podcast, afsnit 3: Nålen i høstakken

Du skal nu lytte til en podcast sammen med din klasse. I skal efterfølgende arbejde med de følgende spørgsmål, så læs dem gerne igennem inden, og skriv noter undervejs.

1. Hvem var Folke Bernadotte? Hvorfor spillede han en kæmpe rolle i forhold til at hjælpe mennesker ud af tyskernes koncentrationslejre? Research også kort på nettet

2. Hvorfor hedder afsnittet 'Nålen i høstakken'? _____

3. Find Tyskland på Google-maps: Undersøg, hvor de forskellige byer/områder, som de hvide busser kørte til, er placeret: Flensborg, Slesvig, Neumünster, Hamborg, Chemnitz, Zwickau, Dresden, Weimar og Ravensbruck.

4. Hvad er det for et slags Tyskland, De Hvide Busser kører rundt i? Hvordan ser der ud i det krigsramte Tyskland?

5. Hvordan er man overhovedet i stand til at finde de mange fængslede danskere? _____

6. De Hvide Busser er malet hvide med store røde kors på siden? Hvorfor er dette vigtigt?

7. Undersøg på nettet, hvad Røde Kors og Geneve-konventionerne er. _____

Svar dernæst selv på de sidste tre spørgsmål:

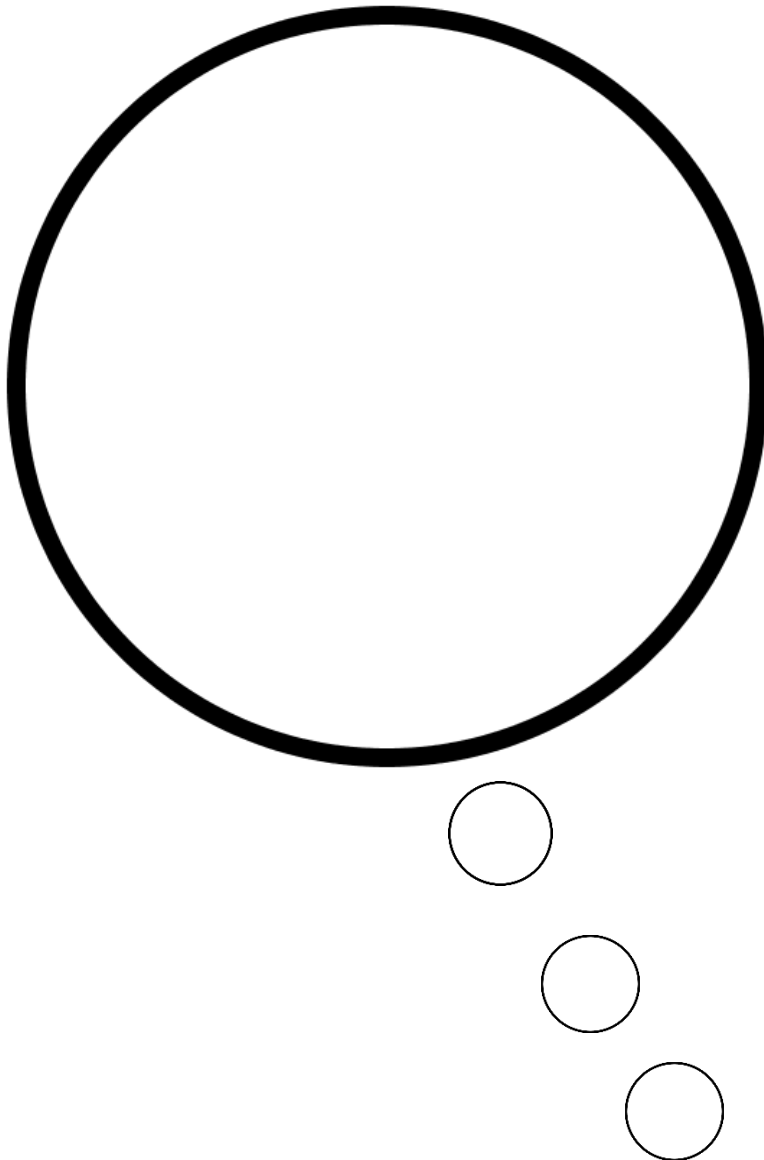
8. Hvad gør særligt indtryk på dig? _____

9. Hvad overraskede dig? _____

10. Hvad forstod du ikke helt? _____

3.6 Kopiark 5 – Tænkeskrivning

Du skal nu "tænke-skrive" i 5-7 min. Skriv så meget, du kan og tøm hovedet for de tanker, der umiddelbart kommer til dig. Der er ikke noget rigtigt eller forkert svar, men du skal argumentere for dit svar, så godt som du kan.

*"Hvad ville du sige til,
hvis din mor/far blev
bedt om at køre en af De
Hvide Busser?"*

3.7 Kopiark 6 – Forestil dig, at...

Skriv et personligt brev eller dagbog: Forestil dig, at du er en chauffør eller en sygeplejerske ombord på en af De Hvide Busser.

Hvad oplever du? Hvordan foregår turen ned igennem Tyskland? Hvilke farer lurder? Er du bange? Hvordan er mødet med de tyske koncentrationslejre og de danske fanger, som nu skal med hjem? Hvordan ser det ud, og hvordan er stemningen? Hvordan har de udleverede fanger det? Hvordan har du det? Hvordan går turen igennem Danmark – hvilken modtagelse oplever du og passagererne ombord?

Du kan evt. genlytte til podcasten.

Skriv 1-2 sider om dine personlige oplevelser og tanker. Gør brug af stemnings-beskrivelser, refleksioner over krigen, rædslerne og de mennesker, som I hjælper undervejs. Vælger du at skrive et personligt brev, så husk at tænke på en modtager, dato og sted.

Kære _____

3.8 Kopiark 7 – Quiz og byt

Fortæl, hvad du nu ved om 'De Hvide Busser'.

Hvorfor blev nogle danske borgere sendt til Nazi-Tysklands arbejds- og koncentrationslejre?

Hvem deltog i redningsarbejdet og var de en del af De Hvide Busser? Hvilken slags frivillige var ombord?

Hvordan var det for dem, der hjalp til i hjælpearbejdet? Fortæl både, hvad du ved, samt hvad du tror.

Hvordan var det for de mennesker, der var passagerer i bussen? Fortæl både, hvad du ved, og hvad du tror.

Hvad er medmenneskelighed? Hvorfor handler historien om De Hvide Busser især om medmenneskelighed og tapperhed?

Hvis der var behov for det i dag, ville du så tage med ombord på en af De Hvide Busser? Uddyb dit svar.

Hvordan var det muligt for De Hvide Busser at hente danske fanger hjem fra koncentrationslejrene?

3.9 Kopiark 8 – Mød Elinor og Salle

Se på både billeder, lyt til lydfilerne og læs teksten sammen med din makker. Gennemgå løbende spørgsmålene:

ELINOR

1. Elinor blev en del af modstandsbevægelsen. Hvad er en modstandsbevægelse? Og hvorfor besluttede hun sig for at melde sig? Hvad var hendes rolle?

2. Elinors far blev sendt til Buchenwald – men hvorfor det?

3. Elinors far blev reddet hjem af De Hvide Busser, men hvilken far fik Elinor tilbage? Hvilke årsager var der til hans forandring?

4. Hvordan mon det føles, at ens mor eller far bliver sendt til et sted som Buchenwald. Hvad tænker du umiddelbart, og hvilke følelser opstår der inde i dig?

5. Hvad kunne du godt tænke dig at spørge Elinor og hendes far om, hvis du fik muligheden?

SALLE

1. I 1943 blev Salle og hans familie sendt til Theresienstadt. Undersøg, hvor Theresienstadt ligger og find fem vigtige facts om stedet.

2. Tiden i Theresienstadt var svær. Hvad fortæller Salle om stedet? Hvad fortæller han om døden – og hvordan forholdte han sig dengang til døden?

3. Pludselig en dag var der noget i gærde: Hvordan reagerede Salle og de andre fanger, da de opdagede, at danskerne var i nærheden? Hvad skete der?

4. Sæt dig her i Salles sted: Diskuter med en makker, hvordan du tror, at disse mennesker reagerede – hvad har de talt med hinanden om, og hvad har de mon haft af følelser?

5. Turen hjem er lang og udfordrende: Følg ruten fra Theresienstadt mod Dresden frem til grænsebyen Padborg. Brug Google maps.

6. Hvad fortæller Salle om velkomsten ved den danske grænse?

7. Hvad gør særligt indtryk på dig i interviewet med Salle?

8. Salle lever stadig i dag. Hvis du fik muligheden for at mødes med ham og stille ham 3-5 spørgsmål, hvad ville du så spørge ham om? Hvorfor?

3.10 Kopiark 9 – Røde Kors' podcast, afsnit 4: Den store redning

Spørgsmål til podcasten, som I afslutningsvis kan diskutere i fællesskab:

1. Hvilke typer passagerer er I stødt på i de forskellige podcastafsnit? Og hvorfor tror I, at nazisterne dengang valgte at anholde dem og sende dem i arbejds- og koncentrationslejre?

2. Hvilke forhold levede fangerne under, mens de var i koncentrationslejre?

3. Hvordan blev De Hvide Busser organiseret? Skriv ned, hvad du lægger mærke til:

4. Tyskland var stadig i krig, da De Hvide Busser kørte igennem landet. Men hvorfor vil en ganske almindelig buschauffør fra Vestjylland smide, hvad han havde i hænderne og risikere sit liv?

5. Hvad ville du gøre, hvis du blev ringet op? Ville du køre af sted eller ej – begrund dit svar.

3.11 Kopiark 10 – Quiz og byt

Fortæl alt, hvad du nu ved om De hvide Busser.

Hvorfor blev nogle danske borgere sendt til Nazi-tysklands arbejds- og koncentrationslejre?

Hvad ved du nu om passagerne ombord på De Hvide Busser?

Hvorfor handler historien om De Hvide Busser især om medmenneskelighed og tapperhed?

Hvis der var behov for det i dag, ville du så tage med ombord på en af De Hvide Busser? Uddyb dit svar.

Hvordan var det muligt for De Hvide Busser at hente danske fanger hjem fra koncentrationslejrene?

3.12 Kopiark 11 – Peter og Simon

PETER – EN TIDLIGERE HJEMLØS:

1. Hvad vil det sige at være hjemløs?

2. Hvilke årsager var der til, at Peter blev hjemløs? _____

3. Som hjemløs er det en stor udfordring at finde et varmt og trygt sted at sove. Hvordan reagerede folk ofte, når de opdagede Peter på de steder, hvor han forsøgte at sove? Hvorfor tror du, at folk ofte reagerer sådan? Hvordan tror du, at dig og din familie ville reagere – uddyb dit svar.

4. Mødet med den fremmede bådejer blev et vendepunkt for Peter – diskuter hvorfor

5. Satte den fremmede bådejer noget på spil for at hjælpe Peter? Hvordan tror du, at han valgte at hjælpe Peter?

6. Ville du (hånden på hjertet) gøre det samme? Hvorfor/hvorfor ikke? Uddyb dit svar.

7. Mangler man medmenneskelighed, hvis man vælger ikke at hjælpe en mand som Peter? Diskuter dette med en eller flere makker.

SIMON – AT VÆRE BARN I EN SÅRBAR FAMILIE:

1. Hvad vil det sige at være fattig i Danmark?

2. Simon er vokset op i en økonomisk presset familie – hvad fortæller han om det?

3. Senere kom Simon og hans familie ind i et Røde Kors-netværk i deres nye by. Hvordan hjalp dette hans familie og hvorfor?

4. Simon kom også på Røde Kors' gratis ferielejre: Hvad fortæller han om sine oplevelser? Hvilken effekt har det haft på ham og hans liv?

5. Undersøg, hvor mange børn der vokser op i økonomisk pressede familier eller decideret fattigdom i Danmark.

6. Diskuter med en makker, hvilke konsekvenser fattigdom kan have for barnet. I hvilke situationer kan det være svært at vokse op i en familie, der mangler penge?

7. Familielejerne finder kun sted pga. de frivillige, som melder sig til at hjælpe. Diskuter, hvorfor mange danskere melder sig som frivillige gennem fx Røde Kors. Hvad får mennesker til at bruge deres tid på dette?

8. Hvad fortæller Simon om det at være frivillig?

9. Kunne du finde på at melde sig som frivillig til noget – hvad skulle det være?

3.13 Kopiark 12 – Opsamling på læringsmål og evaluering

Mål:	Forklar med dine egne ord:	Kan:	Kan næsten:	Kan ikke endnu:
Jeg kan forklare, hvad aktionen De Hvide Busser var, hvordan den opstod, og hvem der blev reddet hjem.				
Jeg kan forklare, hvad Røde Kors er, og hvad organisationen arbejder for.				
Jeg kan diskutere og forklare, hvorfor mange danskere frivilligt tog med De Hvide Busser, selvom de udsatte sig selv for fare.				
Jeg kan forklare begrebet 'medmenneskelighed'.				
Jeg kan forklare, diskutere og analysere begrebet 'medmenneskelighed' og hvorfor det er vigtigt i mit eget liv, i andres liv og i samfundet generelt.				
Jeg kan planlægge, forberede og gennemføre min egen undersøgelse af emnet 'medmenneskelighed'.				

EVALUERING: DET HAR JEG LÆRT

Hvad har du lært efter at have arbejdet emnet? Du må skrive alt det ned, som du kan komme i tanke om. Husk, at du skal skrive i hele sætninger:

4 BILAG

4.1 Fælles Mål

Følgende fag og kompetenceområder er relevante at inddrage i undervisningsforløbet om De Hvide Busser.

Historie

Kompetenceområdet 'historiebrug' er det centrale mål igennem den historiske del af materialet.

Igennem forløbet vil eleverne lære om det historiske scenarie 'De hvide busser' og afslutningen på 2. Verdenskrig. Gennem interview og tekster på læringssitet vil eleverne møde mennesker, der var direkte involveret: Frivillige, passagerer og pårørende til mennesker, der deltog i redningsaktionen.

Eleverne vil opnå viden om redningsaktionen og også forstå og diskutere, hvor kompliceret den var. Røde Kors' podcast De Hvide Busser (fire afsnit) og dokumentaren 'Redningen med De Hvide Busser' tilbyder viden om, hvordan Folke Bernadotte fik etableret en udleveringsaftale med Tyskland, og hvordan det resulterede i den historiske redningsaktion, som stadig berører danske familier i dag. Og hvor vigtig tilstedeværelsen af medmenneskelighed var.

- **Kompetenceområde:** Samfundsfaglige metoder = kompetencemål: Eleven kan forklare samspil mellem fortid, nutid og fremtid.

→ Historiske scenarier:

Eleven kan udlede forklaringer på historiske forhold og forløb ud fra historiske scenarier. Eleven har viden om historiske scenariers funktion.

→ Konstruktion og historiske fortællinger (fase 1)

Eleven kan redegøre for sammenhænge mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger.

Eleven har viden om sammenhænge mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger.

→ Historiske bevidsthed (fase 1 og 2)

Eleven kan redegøre for brug af fortiden i argumentation og handling.

Eleven har viden om funktion af historie i fortid og nutid.

Eleven kan diskutere egen og andres historiske bevidsthed.

Eleven har viden om faktorer, der kan påvirke historisk bevidsthed.

Samfundsfag

Kompetenceområdet 'sociale og kulturelle forhold' og 'samfundsfaglige metoder' er de centrale samfundsfaglige mål i materialet.

I materialet er der opgaver, hvor eleverne opnår viden om sociale grupper samt fællesskabers betydning for menneskers socialisering og identitetsdannelse. Særligt vil der være fokus på begrebet 'medmenneskelighed', og hvordan dette kan ændre kurs i et menneskes liv, når den enkelte borger, organisationer eller samfundet generelt udviser medmenneskelighed over for individer og grupper – både i et historisk og nutidigt perspektiv.

Materialet indeholder også opgaver, der lægger op til, at eleverne selv opsøger relevante kilder på nettet, og den afsluttende opgave vil bl.a. fokusere på, at eleverne i et gruppearbejde vil gøre brug af generelle samfundsfaglige metoder: Indhentning af kilder, udarbejdelse af egen undersøgelse og formidling af dette for klassen.

- **Kompetenceområde:** Samfundsfaglige metoder = kompetencemål: Eleven kan anvende samfundsfaglige metoder.

Færdigheds- og vidensområder og -mål

→ Undersøgelsesmetoder

Eleven kan identificere, formulere og gennemføre enkle undersøgelser af samfundsmæssige problemstillinger.

Eleven har viden om samfundsfaglige undersøgelsesmetoder.

→ Formidling

Eleven kan formidle resultater af en gennemført undersøgelse.

Eleven har viden om brug af kulturteknikker og digitale medier til formidling.

→ Informationssøgning

Eleven kan finde relevante kilder.

Eleven har viden om informationssøgning, herunder med digitale medier

→ Statistik

Eleven kan tolke enkel statistik.

Eleven har viden om typer af statistiske fremstillinger.

- **Kompetenceområde:** Sociale og kulturelle forhold = Kompetencemål: Eleven kan tage stilling til og handle i forhold til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger

Færdigheds- og vidensområder og -mål

→ Social differentiering

Eleven kan analysere sociale forskelle med begreber om social differentiering.

Eleven har viden om social differentiering.

Dansk

Kompetenceområderne 'kommunikation' og 'fremstilling' er de centrale danskfaglige områder. Materialet indeholder mindre skriftlige opgaver, som fokuserer på 'tænkeskrivning', som har til formål at hjælpe eleven med at brainstorme og generere ideer. Materialet indeholder også en skriftlig reflekterende opgave, hvor eleverne sætter sig i en andens sted (se afsnittet 'De Hvide Busser'). Særligt i afsnittet 'Medmenneskelighed anno 2020?' vil der være fokus på dialogen. Her skal eleverne deltage i aktiviteter, hvor der debatteres og argumenteres i en samtale om dilemmaer. Her vil også være fokus på, at eleverne kan lytte aktivt til hinanden og følge op med spørgsmål.

Den sidste afsluttende opgave bringer både historie, samfundsfag og dansk i spil, og her vil der være særligt fokus på 'den producerende elev'. Det er oplagt at inddrage it-værktøjer i den journalistiske tværfaglige opgave, hvor eleverne skal planlægge og forberede fremstillingen af opgaven.

- **Kompetenceområde:** Kommunikation, dialog = Kompetencemål: Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

→ Dialog (fase 3):

Eleven kan deltage aktivt, åbent og analytisk i dialog.

Eleven har viden om demokratisk dialog.

→ IT og Kommunikation (fase 2)

Eleven kan vælge digitale teknologier i forhold til situationen.

Eleven har viden om digitale teknologiers kommunikationsmuligheder.

- **Kompetenceområde:** Fremstilling:* = Kompetencemål: Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.

* → Planlægning: Fase 1-3

* → Forberedelse: Fase 1-2

* → Fremstilling: Fase 1-2

Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

Afsnittet 'Medmenneskelighed anno 2020' giver mulighed for samtaler om trivsel og diskussioner om, hvad der fremmer medmenneskelighed, empatiske handlinger og menneskers trivsel. Opgaverne giver anledning til at diskutere forskellige handlemuligheder som både klassekammerat, ven og samfundsborger. Eleverne opnår viden om eksklusion og mobning og bliver i stand til at diskutere, hvordan man hjælper og respekterer både egne og andres personlige grænser og rettigheder.

- **Kompetenceområde:** Sundhed og trivsel = Kompetencemål: Eleven kan fremme egen og andres sundhed og trivsel med udgangspunkt i demokrati og rettigheder.

Færdigheds- og vidensområder og -mål

→ Relationer

Eleven kan vurdere følelsesmæssige dilemmaer i relationer.

Eleven har viden om følelser og relationers betydning for sundhed, trivsel og seksualitet.

Understøttende undervisning

Der findes ingen selvstændige mål for understøttende undervisning, men det vil være oplagt at bruge nogle timer på bl.a. fremvisning af dokumentarfilm eller arbejdet med podcast i dette forløb og aktiviteter, der understøtter materialets formål.